

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu

*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

Overheidsadviezen in de praktijk

Floor Kroese, Sumit Mehra

Senior Gedragswetenschappers

Gedrag & Gezondheid; Preventie, Leefstijl &
Gezondheid; Volksgezondheid & Zorg, RIVM

Het RIVM

Kerntaken

- Kennis, kennissynthese en wetenschappelijk onderzoek
 - Adviseren rijks- en andere overheden, professionals en burgers
 - Uitvoeren en coördineren preventieprogramma's
 - Waken over gezondheid, ziekten, kwaliteit leefomgeving en milieu
 - Rampen en crises voorkomen, bestrijden en controleren
-

Het RIVM

Organisatieonderdelen

Centrum voor Infectieziektebestrijding

Voorkomen en bestrijden van infectieziekten

Milieu en Veiligheid

Duurzame, gezonde en veilige leefomgeving

Volkgezondheid en Zorg

Het bevorderen en beschermen van de publieke gezondheid

Preventieprogramma's en Opschaling voor de Publieke Gezondheid

Preventieprogramma's en opschaling goed en toegankelijk organiseren voor de burger

Inhoud van deze sessie

- 2 cases:
 - ~~'Weren, kleren, smeren'~~
 - Evaluatie Nationaal Hitteplan

Evaluatie Nationaal Hitteplan

Floor Kroese, Anne Buitenhuis, Colene Zomer

Nationaal Hitteplan

RIVM stuurt hittewaarschuwing + gedragsadviezen naar koepelorganisaties en media

Zorg voor elkaar bij hitte

Nationaal Hitteplan

Dit kun jij doen als het heet wordt

Ga langs of bel

Vraag kwetsbare mensen, zoals ouderen en mensen met een chronische ziekte, hoe het gaat. Denk ook aan jonge kinderen of mensen waar je normaal niet voor zorgt, bijvoorbeeld een oudere buurman.

Zorg voor voldoende drinken

Zet water, limonade, thee of koffie klaar. Spoor de ander aan om meer te drinken dan normaal, ook als degene aangeeft geen dorst te hebben.

Houd de woning koel

Bijvoorbeeld met zonwering, ventilator of airconditioning. Open ramen als het buiten is afgekoeld. Adviseer een koelere plek op te zoeken als het huis niet koel wordt.

Houd het lichaam koel

Zorg dat de ander in de schaduw blijft en adviseer om activiteiten voor 12.00 of na 18.00 uur te doen, zoals de boodschappen. Vraag of

Wees alert op signalen van oververhitting

Zoals hoofdpijn, duizeligheid, vermoeidheid en/of erge dorst. Helpt extra drinken en extra verkoeling niet?

Let op bij medicijngebruik

Medicijnen kunnen anders werken bij hitte. De apotheek kan adviseren over medicijngebruik tijdens hitte.

Evaluatie

1. Epidemiologie: minder sterfte tijdens hitte dan voordat het Hitteplan bestond?
2. Communicatie-boodschap: infographic duidelijk?
3. Scenario code rood: samenwerking nationale en lokale stakeholders
4. Gedrag: hoe gaan doelgroepen om met adviezen in de praktijk?

Onderzoeksvragen

1. Hoe ervaren de doelgroepen a) een periode van hitte; en b) de berichtgeving met gedragsadviezen?
2. Hoe denken de doelgroepen over de specifieke gedragsadviezen?
3. In welke mate voeren de doelgroepen de gedragsadviezen uit en welke factoren hangen daarmee samen?

→ Doelgroepen: 65+, mantelzorgers, zorgmedewerkers

Aanpak

- > Vragenlijsten in de 3 doelgroepen
 - 65+ (n = 804); mantelzorgers (n = 586); zorgmedewerkers (n = 405)
 - NB: sommige groepen, bijv mensen die laaggeletterd zijn of geen Nederlands spreken, zijn typisch ondergerepresenteerd in vragenlijstonderzoek
- > Verdiepende interviews onder zorgprofessionals (n = 31)
 - Implementatie op de werkvloer
- > Afname na activatie van het Hitteplan in juni jl. -> belangrijk voor betrouwbare resultaten

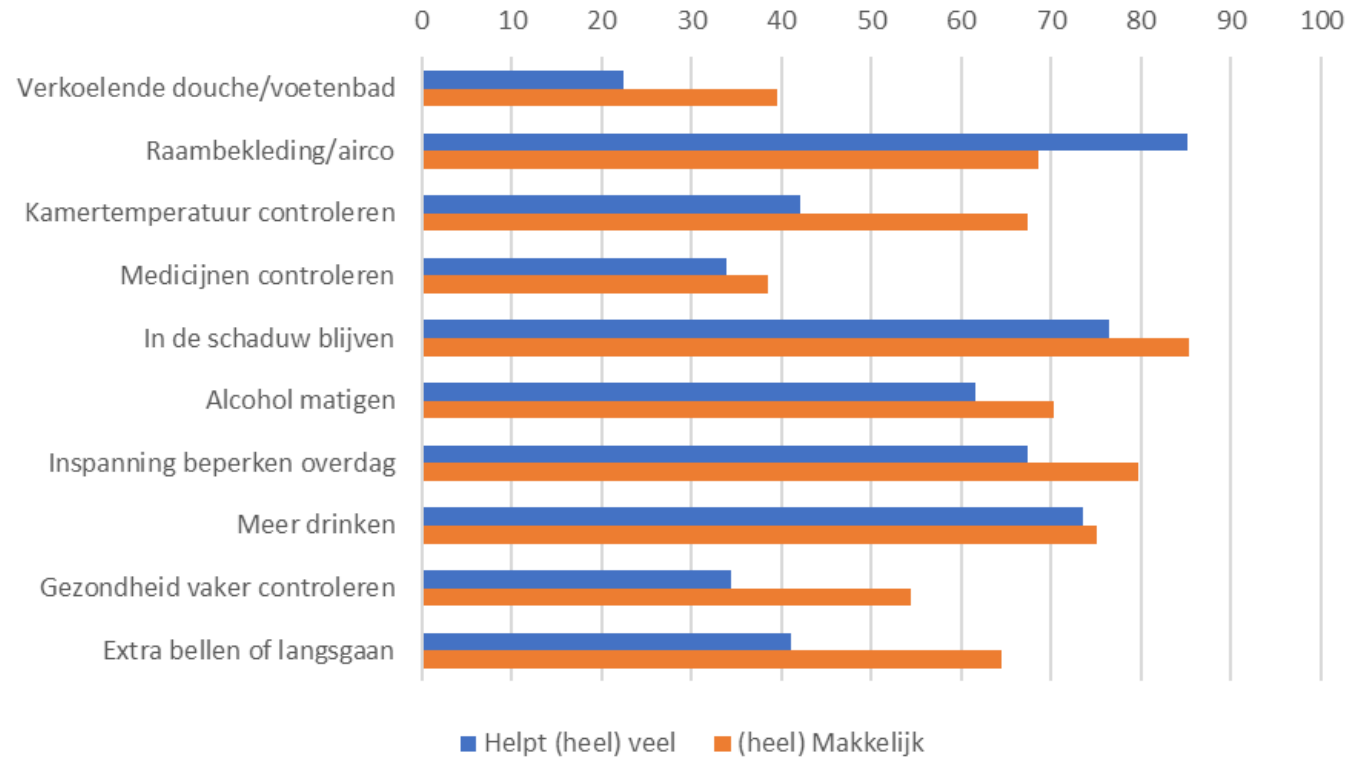
Voorlopige resultaten: algemeen

- > Bewustzijn: Negen op de tien 65-plussers, mantelzorgers en zorgmedewerkers hebben tijdens de hete dagen deze zomer berichtgeving gezien met hitte-gerelateerd gedragsadvies.
- > Klachtherkenning: Bijna twee derde van de 65-plussers denkt gezondheidsklachten door hitte zeker te kunnen herkennen; onder mantelzorgers en zorgmedewerkers is dat resp. vijf en zes op de tien.

Voorlopige resultaten: algemeen

- > Motivatie: De meeste aanbevolen gedragingen worden als zinvol en gemakkelijk uitvoerbaar gezien. Deze factoren hangen samen met gedrag.

Figuur 2. Door mantelzorgers ervaren nut ('helpt dit?') en gemak ('hoe makkelijk is het?') van geadviseerde gedragingen.

Voorlopige resultaten: algemeen

- > Gedrag: Relatief weinig uitgevoerd:
 - Controleren van medicatie: geen ervaren verantwoordelijkheid, niet bewust van noodzaak
 - Nemen/aanbieden van een voetenbad: men vindt het onnodig of heeft er geen tijd voor

Voorlopige resultaten: 65+

- > Volgens een op de drie zijn de gedragsadviezen niet op hen van toepassing.
 - Risicoperceptie is laag: 2/3 schat kans en ernst van klachten laag in
 - 79% heeft geen gezondheidsklachten ervaren door de hitte

Voorlopige resultaten: mantelzorgers

- › De meeste mantelzorgers zeggen geen adviezen te hebben ontvangen die specifiek van toepassing zijn op hun mantelzorgtaken
- › De helft ervaart een hogere belasting van de zorgtaken tijdens hitte
 - 40% geeft aan dat niemand anders contact heeft opgenomen om te vragen hoe het ging

Voorlopige resultaten: zorgprofessionals

- > Zorgmedewerkers hebben op hun werk interne hitteprotocollen. Voor een deel van hen voelt het Nationaal Hitteplan als betuttelend of overbodig.
- > Sommige adviezen hebben nadelen: voetenbad kost tijd, clienten in intramurale zorg niet naar buiten laten gaan geeft weerstand
- > Klimaatregulatie: Warme verblijfruimtes hebben niet alleen effect op de patiënt maar ook op de medewerker.

Aanbevelingen (1)

- › Benadruk in communicatie het waarom en hoe van adviezen die relatief weinig worden uitgevoerd:
 - Denk aan het (laten) controleren van medicatie (i.e., waarom is dat nodig, waar kun je terecht) en de gezondheid (op welke klachten kun je letten, wat kun je er aan doen).

Aanbevelingen (2)

- > Overweeg om mantelzorgers directer aan te spreken, bijvoorbeeld door communicatie via patiënt- of belangenverenigingen.
 - Benoem in deze communicatie ook dat mantelzorgers in een hitteperiode mogelijk zwaarder worden belast. Een extra advies kan zijn om aanvullende hulp in te schakelen en de taken te verdelen.

Aanbevelingen (3)

- › Investeer in klimaatadaptatie van gebouwen waar mensen met een kwetsbare gezondheid wonen of verblijven.
 - Niet alleen van belang voor bewoners, maar ook voor hun (informele) zorgverleners, die tijdens hitte een grotere werkdruk ervaren.

Conclusie

- › De adviezen bereiken een groot deel van de doelgroepen
- › Mensen vinden de adviezen nuttig, vooral wie voor kwetsbare anderen zorgt
- › Doenlijkheid kan worden verhoogd door:
 - Meer toelichting waarom en hoe
 - Expliciete aandacht voor mantelzorgers
 - Zorgen voor koele woningen (gelegenheid)

Vragen?

Discussiepunt

- > Risicoperceptie als determinant van gedrag, hoe ga je daarmee om?
 - Interventie om risicoperceptie te verhogen? Maar geen 'bangmakerij'

Overige bespreekpunten

- > Hebben jullie voorbeelden van adviezen of campagnes waarvan je niet weet of ze wel werken?
 - Hoe zou je deze kunnen evalueren?
- > Wat zijn (politiek-bestuurlijke) argumenten om wel of juist geen gedegen evaluatie te willen?

Take home

- > Evalueren van campagnes of adviezen gaat niet alleen over 'kennen mensen het', en 'spreekt het aan'.
 - Weten is nog geen doen, en (alleen) willen ook niet
- > Kleine aanpassingen kunnen adviezen effectiever maken

Vragen op een later moment?

rivm.nl/gedragsonderzoek

gedrag.en.gezondheid@rivm.nl

Nieuwsbrief via QR code